

XXX CONGRESO ENCIGA

Imaxes obtidas en Wikimedia commons

IES ALLARIZ

16, 17 e 18 de novembro de 2017

PROGRAMA

**15:45 Recepción e entrega de documentación no IES Allariz
Pósters e exposicións**

Exposicións:

Cinemática na vida cotiá

Mera Cid, M^a del Pilar. IES Allariz

Tipos de movementos que nos rodean

Mera Cid, M^a del Pilar. IES Allariz

Estados da materia

Mera Cid, M^a del Pilar. IES Allariz

Exposición de ferramentas, obxectos e máquinas do pasado

*Méndez Campo, Rosa; Rodríguez González, Xosé Manuel; Mera Cid, M^a del Pilar
IES Allariz*

Os cogumelos da comarca de Allariz

Nóvoa Rodríguez, Felisindo

17:00 COMUNICACIÓNS E OBRADOIROS: Sesión 1

Aula 1 O-IN **La motivación que nunca existió**
Facal Díaz, José Manuel
IES Lamas de Abade, Santiago de Compostela

Aula 2 C-FQ **Historia química (e física) dunha vela**
Cid Fernández, Manuel; Figueroa Varela, Alma María.
IES Universidade Laboral de Culleredo

Aula 7 C-IN **Promove o marco curricular de infantil a aprendizaxe mediante prácticas científicas?**
Mosquera Bargiela, Inés; Puig, Blanca; Blanco Anaya, Paloma
Dpto. de Didácticas Aplicadas. USC

Aula 8 C-CN **Proxectos de indagación abertos en bacharelato: unha proposta didáctica**
Rodil Rodríguez, Pablo; Aznar Cuadrado, Virginia
USC. Dpto. de Didácticas Aplicadas. Área de Didáctica das Ciencias Experimentais

17:30 Intermedio. Visita ás exposicións. Café de confraternidade

17:45 COMUNICACIÓNS E OBRADOIROS: Sesión 2

Aula 2 C-MA **Un traballo feito a medida**
Salinas Portugal, M. J.; Núñez García, C.; Rodríguez Vivero, D.
Universidade de Santiago de Compostela

Aula 7 C-CN **Proceso de modelización no bacharelato: unha experiencia a partir de modelos moleculares en bioloxía**
Aznar Cuadrado, Virginia; Pérez López, Vanesa
USC. Dpto. de Didácticas Aplicadas. Área de Didáctica das Ciencias Experimentais

Aula 8 C-CN Eucaliptización da Galiza. O bem comum posto em causa.
Monoculturas Vs Biodiversidade
Figeroa Panisse, Adela.
ADEGA (Asociación para a Defensa Ecolóxica da Galiza), Fundación Eira. Galiza.

Aula Infor. O-FQ **Software gratuito TRACKER: o futuro chegou ás prácticas de Cinemática**
Rañal Loureiro, Francisco. IES Xulián Magariños (Negreira)

18:15 Intermedio. Visita ás exposicións. Café de confraternidade

18:30 COMUNICACIÓNS E OBRADOIROS: Sesión 3

Aula 1 C-IN **El idilio que siempre existirá**
Fernández Rodiño, Brais (Alumno 4º ESO); Silva Carbajales, Sofía (Alumna 4º ESO)
Facal Díaz, José Manuel
IES Lamas de Abade, Santiago de Compostela

Aula 2 C-MA **Considerações metodológicas sobre a recta de Euler e o círculo dos 9 pontos, e sobre os triángulos em posición de Cavalieri**
García Suárez, José Alberto

Aula 7 C-IN **Programas da Administración da Xunta de Galicia para o fomento da Educación Ambiental na etapa de educación primaria**
González García, Cristina; Vázquez Dorrío, Angel
Dpto. de Didáctica das Ciencias Experimentais. Universidade de Vigo

Aula 8 C-CN **Elaborar modelos para aprender sobre polinizadores e o problema da súa desaparición**
Gómez Prado, Borja; Puig, Blanca
Dpto. de Didáctica de Ciencias Experimentais. USC

19:00 Intermedio. Visita ás exposicións. Café de confraternidade

**19:15 Inauguración do XXX Congreso de ENCIGA
no salón de actos da Casa da Cultura do Concello de Allariz**

19:45 Conferencia Inaugural: “AUGAS TERMAIS EN GALICIA”, impartida por José Ramón Seara Valero, Xeólogo. Profesor Titular da E.U. da Universidade de Vigo e membro do Dpto. de Xeociencias Mariñas e Ordenación do Territorio

21:15 Viño de honra no fogar do Maior, ofrecido polo Excmo. Concello de Allariz

10:00 Visitas Guiadas. Saída do Instituto ás 10:00h.

ruta1: PENAMÁ-RUTA CANELAR-SAN SALVADOR

ruta 2: SANTA MARIÑA DE AUGAS SANTAS-CASTRO DE ARMEÁ

ruta 3: VISITA AS FÁBRICAS DE ALLARIZ

ruta 4: VISITA POLO CASCO VELLO E MUSEOS

15:00 Pósters e exposicións

16:15 COMUNICACIÓNS E OBRADOIROS: Sesión 1

Aula 1 C-CN **Concepciones sobre el mundo invertebrado de estudiantes de Educación Secundaria y maestros de Educación Primaria en formación**
Vidal López, Manuel; Yebra Ferro, Miguel; Membiela Iglesia, Pedro
Facultade de Ciencias da Educación de Ourense

Aula 2 O-IN **Un acelerógrafo en el bolsillo. Una aplicación móvil como recurso didáctico en disciplinas STEM**
Iglesias Comesaña, Carla; Veiga Ríos, María. Dpto. de Ingeniería de los Recursos Naturales y Medio Ambiente, Escuela de Ingeniería de Minas y Energía, UVigo
González Fernández, Pío. Dpto. de Física Aplicada, Escuela de Ingeniería Industrial, UVigo

Aula 7 C-FQ **Achegando os cambios de estado á aula de infantil**
Sesto Varela, Vanessa; Bodelo García, Silvia; García-Rodeja Gayoso, Isabel
Dpto. de Didácticas Aplicadas, USC.

Aula 8 O-FQ **Química e luz. Quimioluminiscencia: propiedades do luminol**
Bermejo, Manuel R.; Fernández-García, M. Isabel; Gómez-Fórneas, Esther;
González-Noya, Ana M.; Maneiro, Marcelino; Pedrido, Rosa; Romero, María J.;
Rodríguez-Silva, Laura. Dpto de Química Inorgánica, USC.
Fernández, Beatriz. IES Anxel Fole, Lugo
García-Seijo, M. Inés. CPI Luís Díaz Moreno, Baralla

16:45 Intermedio. Visita ás exposicións. Café de confraternidade

17:00 COMUNICACIÓNS E OBRADOIROS: Sesión 2

Aula 1 O-IN **Iniciación á fotografía ornitolóxica. Que material elixir e algúns trucos**
Rodríguez Mayo, F. Manuel
Catedrático de Ensino Secundario. Na actualidade en estado de xúbilo

Aula 7 C-FQ **Concepcións alternativas sobre os cambios físicos e químicos.**
Yebra Ferro, Miguel Ángel; Vidal López, Manuel; Membiela Iglesia, Pedro
Facultade de Ciencias da Educación de Ourense

17:30 Intermedio. Visita ás exposicións. Café de confraternidade

17:45 COMUNICACIÓNS E OBRADOIROS: Sesión 3

Aula 2 O-IN Proposta dunha actividade para a introdución da diversidade sexual nas aulas de ciencias na educación secundaria

*Montero Vilar, Santiago. IES San Clemente
Palacios Castro, Cristina. Asociación Arelas
García-Rodeja Gayoso, Isabel. Dpto. de Didácticas Aplicadas. USC*

Aula 7 C-FQ Qué son os Puntos Cuánticos (PC) ou Quantum Dots (QD).

*González Noya, Ana M.; Maneiro, Marcelino; Pedrido, Rosa; Bermejo, Manolo R.
Dpto. de Química Inorgánica, USC.*

Aula 8 C-MA Matemática e responsabilidade social

*Cachafeiro Chamosa, Luis Carlos
Dpto. de Didácticas Aplicadas USC. Profesor no IES Pontepedriña*

Aula Plast. O-IN Papiroflexia festiva

*Pérez López, Trini. IES N°1 de Ordes
Camiña Codesido, Sandra. IES de Salvaterra do Miño*

18:15 Intermedio. Visita ás exposicións. Café de confraternidade

18:30 COMUNICACIÓNS E OBRADOIROS: Sesión 4

Aula 1 C-CN Maridaxe entre ciencias e letras. Exemplos de aula

Guntiñas Rodríguez, María Elena. Catedrática de E.S.

Aula 7 C-FQ Laboratorio invertido de física en bacharelato

*Simal Campos, Patricia; González Fernández, Pío Manuel
Dpto. Física Aplicada, Universidade de Vigo*

**19:15 Acto de homenaxe a profesora Mª José Camba Seara,
no salón de actos da Casa da Cultura do Concello de Allariz**

19:30 Conferencia: “FÍSICA: A SIMETRÍA E OUTRAS HISTORIAS”, Impartida por **Ramón Cid Manzano, Catedrático de Física e Química no IES de Sar (Santiago de Compostela). Profesor Asociado – Departamento de Didácticas Aplicadas (USC)**

20:45 Asamblea Extraordinaria

21:00 Asamblea Ordinaria

21:30 Cea de confraternidade no Hotel OCA Vila de Allariz

9:00 Exposicións e presentación carteis

10:00 COMUNICACIÓN E OBRADOIROS: Sesión 1

Aula 1 O-MA **Miradas matemáticas**
García Agra, Pilar. IES nº 1 de Ordes

Aula 2 C-FQ **Análise das interpretacións de nenos de 3º de infantil sobre a combustión dunha candea**
*Sesto Varela, Vanessa; Capilla Capilla, Camila; García-Rodeja Gayoso, Isabel
Dpto. de Didácticas Aplicadas, USC.*

Aula 7 C-IN **Recursos e experiencias de EduCO₂cean-Erasmus+**
Sóñora Luna, Francisco. IES Virxe do Mar

Aula 8 C-CN **Baltasar Merino: Botánico e Meteorólogo (Unidade Didáctica do Día da Ciencia en Galicia 2017)**
*Pérez-Maceira, Jorge J. IES de Vilalonga
López Fontán, Andrés. IES de Poio
Varela Caamiña, María Peregrina. CIFP A Carballeira-Marcos Valcárcel*

10:30 Intermedio. Visita ás exposicións. Café de confraternidade

10:45 COMUNICACIÓN E OBRADOIROS: Sesión 2

Aula 2 O-FQ **Recreos de ciencia**
*Gregorio Montes, Antonio; Yáñez Izquierdo, Eva Luyufeng; Bravo Montero, Estela;
García González, Iria. IES de Ribadeo Dionisio Gamallo*

Aula 5 C-FQ **Unha actividade de indagación guiada para aprender a medir magnitudes en 2º de ESO**
*Cambeiro Cambeiro, Fermín. IES do Milladoiro
Crujeiras Pérez, Beatriz. Universidade de Santiago de Compostela*

Aula 7 C-IN **Os amores de Marie Anne Paulze. Parte I: Os Amores Desinteresados**
*González Noya, Ana M.; Pintos Barral, Xoana; Bermejo, Manolo R.
Dpto. de Química Inorgánica, USC.*

Aula 8 C-CN **Potencialidade do Proxecto Ríos no ensino secundario. Primeira avaliación na aula**
*Parente Romero, Lucía. Mestrado Profesorado Secundaria. USC.
Sanmartín Sánchez, Patricia. Dpto. de Edafoloxía e Q^a. Agrícola. Fac. de Farmacia. USC.
Fernández López, Laura. Dpto. de Bioloxía e Xeoloxía. IES de Brión*

11:15 Intermedio. Visita ás exposicións. Café de confraternidade

11:30 COMUNICACIÓN E OBRADOIROS: Sesión 3

Aula 1 C-MA **Aprender matemáticas en educación secundaria creando un rosetón**

*Vizcaino Insua, Sonia M^a; Fernández Blanco, Teresa
Alumnado mestrado de profesorado, USC.*

Aula 7 C-CN **O litoral como obxecto de estudo: sedimentoloxía e biodiversidade. Un proxecto integral de traballo científico**

Hermida J.J. IES A Sangriña. A Guarda. Pontevedra

Aula 8 C-CN **Triángulos de sustentabilidade: unha actividade para implicar ao alumnado na xestión dos montes**

*Montero Vilar, Santiago. IES Ponte Caldelas
García Brea, Laura. IES San Clemente
García-Rodeja Gayoso, Isabel. Dpto. de Didáctica Aplicadas, USC.*

Aula Plast. O-IN **Xeometría con papel**

*Pérez López, Trini. IES N^o1 de Ordes
Camiña Codesido, Sandra. IES de Salvaterra do Miño*

12:00 Intermedio. Visita ás exposicións. Café de confraternidade

12:15 COMUNICACIÓN E OBRADOIROS: Sesión 4

Aula 1 C-MA **La robótica en el aprendizaje de conceptos geométricos en Educación Primaria**

*Blanco, Teresa F.; Salgado, María; Gorgal Romarís, Alejandro. (USC)
Mantecón, José Diego. Universidad de Cantabria*

Aula 2 C-FQ **Os Quimiodetectives: as reaccións químicas a través dos xogos**

*Casas Quiroga, Lucía. Dpto. de Didácticas Aplicadas, Area de Didáctica das Ciencias Experimentales, Facultade de Ciencias da Educación, USC.
Pérez Maceira, Jorge José. IES de Vilalonga*

Aula 7 C-IN **Educare-Allariz, un proxecto de educación ambiental**

*Rodríguez González, X. M.; Mera Cid, P.; Sánchez Cid, M.; Ares Sánchez, J.J.
IES de Allariz*

Aula 8 C-CN **Aves de Galicia, esas descoñecidas**

*Rodríguez Mayo, F. Manuel
Catedrático de Ensino Secundario. Na actualidade en estado de xúbilo*

13:00 Conferencia: “AS ABELLAS, ALGO MÁIS QUE MEL”, impartida por Xesús Asorey Martínez, Biólogo, socio fundador de AGA (Asociación Galega de Apicultura), de Erica Mel e fundador da “Casa das Abellas”

15:00 Clausura do XXX Congreso de ENCIGA

CN : Ciencias Naturais

MA: Matemáticas

FQ : Física e Química

IN: Interdisciplinar

C: Comunicación - 30 min.

O: Obradoiro - 90 min.

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

